

Onthulling in regen en natte sneeuw...

MINI-EXPOSITIE IN TURFSCHUUR KLEIN-HITLAND

De door de HVN op Open Monumentendag verzorgde rondleidingen staan zelfs op de

architectenbureau kbng. Donderdag 5 november 2009 gaf minister Ronald Plasterk (OCW) het startsein voor de restauratie van de steenovens op Klein-Hitland. De HVN verzorgde op verzoek een mini-expositie in de turfschuur, die als ontvangstruimte diende. De minister benadrukte goed de ensemblewaarde met de korenmolen met ijsselstenen romp en mogelijke andere lokale monumenten. Plasterk ging met een steenvorm uit de Oudheidkamer op de foto. (Op 14 november gebeurde dat foto's nemen van Plasterk ook bij een opvolgend privébezoek van hem de molen, zie www.kortenoord.nl.) De HVN-secretaris vertelde die dag het steenovenverhaal weer op TV- en Radio West (en leverde niet alleen daarvoor oude foto's, maar ook voor het bouwbord en voor de website www.steenovens.nl, met een link naar die van de HVN.) Van de in de turfschuur bivakkerende kunstenaar Wilco van Hoogdalem kreeg de HVN nog een echt voor de steenovens aangeschafte (niet-benutte!) turf en een oude tang van daar. Als vervolg mocht Adri den Boer als voorzitter van de gemeentelijke Monumentencommissie en als HVN-secretaris 'op de HIJ-zit' van het provinciale projectteam Hollandsche IJssel in huis-aan-huisbladen van eind november zijn vreugde uiten. (Het was in eigen tuin: de Nieuwerkerkse HIJ-zit is vernield....)

EXPO: 'GEMEENTELIJK MONUMENT, JA OF NEE?' PLUS MINIATUREN

Op de stalzolder is de wisselexpositie '*Gemeentelijk monument, ja of nee?*' te zien. Het gaat om exterieurfoto's van Hans Smulders en Wim Schuurs. Deze expositie geeft een beeld van de 22 objecten van de concept-lijst van gemeentelijke monumenten zoals deze door B&W van Nieuwerkerk aan den IJssel op 11 juni 2009 door een brief aan de eigenaren in procedure is gebracht. Ondermeer vanwege ingebrachte zienswijzen, later eventuele bezwaren, is de definitieve lijst nog niet bekend. (De zienswijzen werden niet meer door de gemeente

Nieuwerkerk aan den IJssel afgehandeld. Punt 7.5 van het collegeprogramma 2006-2010 is dus niet afgerond, maar de raadsperiode was door de herindeling ook iets korter....) Op de website nieuwerkerk-ijssel.nl van de voormalige gemeente wordt ook gewezen op de mogelijkheid om objecten voor te dragen om aan de lijst toe te voegen. De gemeente Zuidplas kent vele rijksmonumenten, in Moordrecht een door het rijk beschermd dorpsgezicht en ook gemeentelijke monumenten in het domein van de voormalige gemeente Zevenhuizen-Moerkapelle. De Zuidplasaad stelde in zijn eerste vergadering vele verordeningen vast, maar geen monumenten- of erfgoedverordening (en geen lid vroeg er ook naar). De

monumentencommissie voor Zuidplas is nog niet benoemd en de ZZP-er die in Nieuwerkerk als ambtelijk secretaris daarvan fungeerde is vertrokken. Wordt vervolgd dus. De foto-expositie is ook gelardeerd met houten miniatuurbouw van Capellenaar Tom Mulder.

STEMBUS(TOUR)

Drie HVN-bestuursleden werkten op 18 november mee aan een 'opkomstbevorderende stembus(tour)' van het Moordrechtse project Apart + Samen. Deze reed in twee uur langs vijf Zuidplaskernen. Een uitnodigende flyer werd met Het Kanaal verspreid. Knoester, Cevaal en Den Boer (met Radio 1) vertelden onderweg over Nieuwerkerkse historialia. Wie bij de Batavier in- en/of uitstapte kreeg daar een molenwiekje bij de koffie en er werden ook HVN-films vertoond! (Zie verslag hierover van Gerdien Tober op www.apartensamen.nl.) Die opkomst was trouwens onder de 50% en lager dan ooit, maar dat zou meer een zorg voor de politieke partijen dan voor de historische verenigingen moeten zijn.

De aanbedding door de wijzen

ZONDAGSSCHOOLPLATEN WEER BENUT

Net als eind 2008 werd eind 2009 voorop De Kerkbode van de centrale Hervormde gemeente weer een van de Kerst-schoonplaten benut die de HVN in 2006 van de Zondagsschool Johannes verkreeg.

NOG ADVERTEREN MET HITLANDBOS EN 'NOOIT GEDACHT' OOK...

Zowel het recreatieschap Hitlandbos, de HVN als 's-Gravenwegbewoners hadden (vergeefse) bezwaren tegen de torenflats in de Capelse Wormerhoek. De websitepagina www.derijckevorsel.nl/fotoboek.html pronkt sinds juni 2009 met 'Uitzicht in alle windrichtingen, vanaf de 19e verdieping'. De opname 'Uitzicht Noord' laat ook het achtererf van Nooit Gedacht zien. De oudejaarseditie van Het Kanaal citeerde nog weer de HVN-Nieuwsbrief 50 over de minstens winterse leugen van B&W van Capelle '*...dat de torens vanuit het Hitlandgebied niet of nauwelijks ervaren worden vanwege de begroeiing daar*'.

ZUIDPLASPLANNEN EN CULTUURHISTORISCHE ZORGEN

De HVN ontving op haar inspraakbrief van 17 februari 2009 met opbouwende kritiek op het te magere deelrapport Cultuurhistorie van DHV in het kader van de MER Zuidplas Regionale Infrastructuur (zie Nieuwsbrief 51) op 3 april 2009 een ontvangstbevestiging. De inspraak was doorgestuurd naar de commissie MER, de initiatiefnemer (provincie) en de bevoegde gezagen (toen vijf gemeenten). Sindsdien vernam het bestuur terzake niets meer...!

NOG MEER EXTERNE ONDERZOEKEN

Voorafgaand aan het genoemde MER-rapport deed DHV in 2004 een fors onderzoek naar de 'culturele identiteit van de Zuidplaspolder', waarvoor de HVN- secretaris ook tijd en materiaal leverde. De dankbrief bij het kwartetspel 'Culturele identiteit Zuidplaspolder' meldde dat die identiteit toen voldoende bepaald was om er verder mee te werken in de ontwikkelingsplannen. De gemeente Zuidplas nu gaf aan *The History Store* uit Huizen (NH) toch weer opdracht voor een cultuurhistorisch onderzoek naar het gebied van en de dorpen in Zuidplas. De secretaris was Hans van den Brink daarvan weer graag van dienst, maar verwees ook naar het eerdere onderzoek met dezelfde vragen.

HELAAS GEEN ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK 'DE ROODE LEEUW'

lin tegenstelling tot bij de bouw bij *Nooit Gedacht* vindt bij de bouw **ter plaatse van De Roode**

Leeuw helaas geen archeologisch onderzoek plaats, terwijl daar wel eerder vondsten te verwachten zijn. De Capelse vergunning voor de (her)bouw kon worden verleend op basis van het vigerende bestemmingsplan (daarin is nog geen archeologieparagraaf opgenomen). Archeologisch (voor-)onderzoek was dus geen vergunningvoorwaarde. Ook bij een verleende vergunning geldt wel wat in de Monumentenwet staat opgenomen over toevalsvondsten! De HVN is benieuwd.

UIT DE AANWINSTEN

Op donderdag 1 oktober is mevrouw Trijntje Speksnijder (3-2-1933) met vriendin in de Oudheidkamer langs geweest (zie foto) om diverse zaken in langdurige bruikleen te geven. Het lid mevrouw Speksnijder woont nu in Hilversum, maar heeft haar jeugd in de jaren 30 en 40 doorgebracht in Nieuwerkerk aan den IJssel op Kerklaan 14, het huis boven de sigarenboer Pruijt.

Het merendeel van de spullen heeft ze zelf gebruikt of gekregen van haar ouders Jannigje Speksnijder-Zaal en Hendrik Speksnijder (1895-1974). De spullen zijn grofweg te verdelen in allereerst de meubeltjes die haar vader voor haar gemaakt heeft: een poppenbed, twee poppenstoeltjes, een kastje, een tafeltje en een kinderstoeltje. Daarnaast zijn er veel school-/zondagsschoolspullen en speelgoed, zoals schriften, naaiwerkjes, een speldje van de

Gereformeerde meisjesbond en koperen bikkels. Ten slotte zijn er veel zaken die zij van haar ouders heeft gekregen, zoals een onbeschreven naamplaatje dat men in de oorlog moest dragen en - heel kenmerkend - een bedrukt sigaretten- of sigarenpijpe van het

stationskoffiehuis
Tuinderslust van A.

Razens, ca. 1920 (op de foto de twee kanten van dit pijpje).

Hans Smulders gaf een 6 cm grote watersnoodpenning uit 1953, met aan de voorkant

een onmetelijk watervlak, dat onverbiddelijk stijgt; een eenzaam mens, die zich nauwelijks staande houdt, de handen geheven in nood en machteloos verzet. Aan de achterkant: Redding uit de nood, uitgebeeld door het symbool van Noachs duif - met verwijzing naar Genesis 8 vers 11 - en in de machtige spreuk: "NIL DESPERANDUM": "Er is niets om te wanhopen". Prof. L.O. Wenkebach ontwierp de penning en de Koninklijke Begeer sloeg hem. (De HVN wist dat alles snel, omdat het Historisch Museum Rotterdam de penning ook heeft en een beschrijving daarvan op internet staat.)

Van Kees Cevaal kwam een gemeentelijk bevrijdingsherdenkingsglas. Na een oproep in Het Kanaal om een gemeentelijke vuilnisemmer (met naam) kwamen uit het buitengebied vele reacties, de emmer van mw Van Vliet verrijkte als de eerst-aangebodene in november de raadhuisexpositie en daarna permanent de Oudheidkamer. (De raad kocht in 1955 voor het eerst 1000 uniforme vuilnisbakken en gaf die in bruikleen.)

Van Leen Vogelaar werd - ook eerst voor die expositie en nadien voor de Oudheidkamer - een Delftsblauw gedenkbord verkregen met de tekst 'Baarland en Oudelande danken Nieuwerkerk a/d IJssel voor hulp Watersnood 1 Februari 1953'. Het hing decennialang in het Raadhuis aan de Kerklaan. Overigens weet Maarten Molenaar nog van een ander aspect van die hulp: een pink (eenjarige koe) uit Baarland was maanden te gast op *Nooit Gedacht!*

Van de rommelmarkt van De Bron werd in dank weer divers lokaal materiaal ontvangen, zoals een draagbaar plastic 'zwemkuisje' met de Nieuwerkerkse vlag en een jubileumbeker uit 1985 van de voormalige chr. kleuterschool Margriet. Kees in 't Hout schonk schoolboekjes en visaktes van zijn vader uit de jaren 50 en een bewijs van Lidmaatschap van de Landbouwcrisisorganisatie in de jaren '40. Van het lid mevr. Van Eeden uit Capelle kwam veel dierenartsenmateriaal. Dank!

KORTE EXPOSITIE IN RAADHUIS

Begin november werkte de HVN mee aan een

afscheidsexpositie in het Raadhuis over Nieuwerkerks ambtelijk-bestuurlijke historie. Uit de Oudheidkamer werden zaken uitgeleend als een stemhokje, electriciteitsmunten, hondenpenning, brandspuitmodel, pet van Gemeentewerken, NS-hoorn van stationsopening, etc. Daarnaast was er materiaal uit het Raadhuis zelf, van de brandweer en van de Hervormde gemeente. (Al is het op die expositie ter secretarie bij de drie brandmeestersstokken van de HVN gebleven: er is er ook eentje in de Nieuwerkerkse Zuidplaskazerne, blijkens het opschrift aan de zijkant afkomstig van spuit 2.) In het op 6 november gepresenteerde nieuwe boek '*Lokvogels & windvanen*' kwamen ook foto's van veelal dezelfde objecten (zie hieronder).

SIGNALEMENT VAN NIEUWE HISTORISCHE UITGAVEN

* Van burgemeester André Bonthuis en oud-raadslid Adri den Boer verscheen n.a.v. de gemeentefusie het boek *Lokvogels & windvanen* over burgers en lokale bestuurders van vooral na 1850. Commissaris der Koningin Jan Franssen en het oudste oud-raadslid Bep Bier kregen eerste exemplaren. Het boek kwam kort ook op TV West bij een interview van Den Boer op de verkiezingsdag. In het boek, met ook medewerking van het streekarchief, komen eveneens foto's van tal van objecten uit de Oudheidkamer voor. Er bleek voldoende belangstelling voor dit gratis boek te zijn en in die veronderstelling waren er ook 2000 gedrukt. (Sommigen wilden een heel pakket om met Sinterklaas uit te delen!) Het boek is nog steeds af te halen 'ter secretarie van Zuidplas te Nieuwerkerk aan den IJssel'. De nieuwe gemeente is ook bekend met een duidelijk groter bereik bij gratis verstrekking dan bij verkoop: er volgt nog voor de zomer een Erfgoedhuisboek met de beknopte historie van dat domein.

* De *Kleine geschiedenis van het Groene Hart* is, zoals eerder is vermeld, een 17-delige serie. Uitgever is Waanders uit Zwolle in samenwerking met streekarchieven. Naast ook lokale tekst worden foto's uit Nieuwerkerk en de Oudheidkamer royaal opgenomen. Begin februari verscheen het laatste deel en heel februari is er in de Nieuwerkerkse bibliotheek een expositie over de reeks! De boekjes tellen 96 pagina's in een hard kapt en zijn voor €6,95 verkrijgbaar in boekhandels en sommige supermarkten. Intekenformuliertjes liggen in de Oudheidkamer; zie ook: www.dekleinegeschiedenisvanhetgroenehart.nl.

*Het nummer van november 2009 van De Viersprong van een stichting van de Alphense historische vereniging bevatte een artikel over de stoombootmaatschappij Carsjens (1885-1915). Daaruit bleek dat deze ook een lijndienst van Haarlem over Alphen en Gouda naar Rotterdam had. Kortenoord was - ook volgens een kaartje - een van de 'meer dan 50 stations zijn aan haar dienst gelegen'

(advertentie 1901). Het was dus een concurrent van de Goudsche Boot van de NV Rederij "De IJssel" (voorheen C.G. van der Garden).

* In het huis-aan-huisblad Het Kanaal leverden de rubrieken Toen & Nu en Nieuwerkerkers van Toen weer volop lokale historalia. De HVN is blij dat de uitgever dit continueert ondanks de aderlating door het wegvallen van de vele gemeentevoorlichtingspagina's van Nieuwerkerk aan den IJssel en Moordrecht (en het exclusief toedelen van die pagina's van Zuidplas aan het Zevenhuizense Hart van Holland.)

PRIJS VOOR WEBSITE GROENEHARTARCHIEVEN.NL

Zoals bekend is, is in 2009 de vernieuwde website *groenehartarchieven.nl* in gebruik genomen. Hierop zijn en worden tekst en plaatjes van alle Toen & Nu's uit Het Kanaal sinds 1 januari 2009 (vanaf nr 1040) opgenomen. Dit is met name van belang voor HVN-leden van buiten de regio! Het Kanaal staat als huis-aan-huisblad zelf niet op internet, vandaar de actie van de auteur. Er kan ook op de inhoud worden gereageerd. Dat gebeurt tot uit Sydney toe en inhoudelijk zijn de reacties leuk! Op 'weblog' staan de *Toen & Nu*'s uit het gehele verspreidingsgebied, al kan er natuurlijk ook per plaats worden gezocht. De website, gebouwd door ab-c media uit Utrecht, won trouwens de *Geschiedenis Online Prijs 2009* in de categorie Archieven. De prijs werd op 27 januari in Amsterdam uitgereikt.

STREEKARCHIEF MIDDEN-HOLLAND

Op 9 december vergaderde het Algemeen Bestuur (AB) van het streekarchief Midden-Holland weer, en nu ook met een positieve instelling van het Nieuwerkerkse AB-lid, wethouder Tamara Venrooy. Zij werd in Zuidplas opgevolgd door HVN-lid wethouder Jan Verbeek. De raadscommissie van Zuidplas krijgt daar een welkomstbezoek met steun van de historische verenigingen als gebruikers. Overigens is het aardig om nogmaals uit Nieuwsbrief 43 te citeren wat wethouder Tamara Venrooy na zo'n bezoek in 2006 op haar weblog zette: *'Fenomenaal wat er daar te vinden is! Ik kan werkelijk iedereen aanraden om eens te gaan speuren naar lokale gebeurtenissen.'* Uniek was dat het archief in Zuidplas zelfs een partijprogramma haalde. *'Het stimuleren en bewaren van gemeentelijk historisch materiaal. Hieronder valt het steunen van de plaatselijke historische verenigingen in Nieuwerkerk, Moordrecht en Zevenhuizen-Moerkapelle. De financiële bijdrage aan het streekarchief wordt kritisch bekeken'*, aldus de webstek van de CU Zuidplas. Inhoudelijk mooi, maar met een kanttekening bij de laatste zin. Gouwenaren bijvoorbeeld (ook van die partij) betalen per hoofd nog steeds tweemaal zoveel en zonder gemopper. Vergelijkingen met andere archiefdiensten leren vooral dat er in Gouda minder archiefambtenaren en minder kosten zijn dan elders bij een gelijk inwonertal! Ouder gemeentelijk historisch archiefmateriaal - en ook dat van bijv. kerken - hoort alleen in het streekarchief. De adviescommissieleden daarvan uit Nieuwerkerk, Zevenhuizen en Moordrecht suggereerden de oude partijen het deponeren ook voor hun eigen materiaal van vóór 2010 daar.

ORAL HISTORY TWEDE WERELDOORLOG (2)

In de vorige Nieuwsbrief is een vraag doorgegeven van mevrouw Van Wensveen, die in 1944 als 12-jarig meisje met zes andere mensen tegen de muur van een koeienstal werd gezet door de Duitsers, ergens aan de 's-Gravenweg tussen de Ouderkerkselaan en de Klaas Klinkertweg, maar gelukkig ook weer werd vrijgelaten. Er reageerde niemand die zich dat gebeuren kon herinneren. Op de vraag naar bij welke boerderij-met-herdershond dit was kwam als enig mogelijke antwoord de stal van Bertus Molenaar, pal tegenover café De Roode Leeuw en dus net in Capelle. Op de Nieuwerkerkse boerderijen in het bewuste gedeelte mankeerde zo'n hond. Intussen zijn zowel die stal als het café verdwenen.

GEDENKTEKENS WOII

De bestuursleden Kees Cevaal en Marianne Bazen verdiepen zich in de historie van de gevallenen, herdacht op de monumenten aan de Kerklaan. Meer hierover komt in een volgend nummer, wanneer ook de eerder door de voormalige gemeente Nieuwerkerk aan den IJssel aangeleverde inhoud op www.4en5mei.nl is verkrijgt.

ZELFSTANDIG WAT KAN, SAMEN WAT MOET

De gemeentefusie betekende niet alleen extra HVN-inzet met verhalen in een 'verkiezingsbus' voor het comité *Apart+Samen* uit Moordrecht en met een expositie voor de nog eigen gemeente in het raadhuis, maar ook ander overleg 'met de burens'. Hoewel er natuurlijk al contacten waren wordt er nu tweemaal per jaar structureel vergaderd met bestuursdelegaties van de Historische Vereniging Moordrecht en de stichting Oud Zevenhuizen-Moerkapelle.

Uitgangspunt daarbij is een zelfstandig blijven voortbestaan, en de HVN-secretaris verkondigde dat ook op 17 november via Radio 1. Dit is overigens net zoals bij de diverse historische dorpsverbanden in Ouderkerk, Lansingerland of Rotterdam (en in Zuidplas ook met pakweg kerkelijke gemeenten en voetbalverenigingen). Voor de landelijke stichting Open Monumentendag is wel één adres (comité) per gemeente nodig voor bestellingen, nationale pr, invullen van een evaluatieformulier, etc. We zijn blij dat Johan Verboom van de Historische Vereniging Moordrecht dit wil doen.

De HVN-subsidieaanvraag voor 2011 wordt vóór 31 maart ingeleverd en is nog volgens de Nieuwerkerkse verordening; die van Zuidplas komt later en is pas voor 2012 van toepassing.

UIT HET GASTENBOEK

Waardering voor de Oudheidkamer beperkt zich niet tot mensen die hier hun wortels hebben. Pater Godfrey Etolu uit Uganda kwam bijvoorbeeld op 26 september met mensen uit de Capelse parochie in de Oudheidkamer en schreef: *'Thank you for keeping the heritage'*. (Dank u voor de bescherming van het erfgoed.)

WELKOM AAN DE NIEUWE LEDEN

- mw A. Bernard-Heerkes, Vrijheidslaan 25, 2912 EA
- mw J.C. Bloot-Ooms, Europalaan 63, 2912 TC
- P. Valkenburg, Dorpsstraat 3, 2912 CA

Werf ook een lid!

CONTRIBUTIE

Middels deze Nieuwsbrief worden leden verzocht om hun contributie voor het jaar 2010 over te maken. (Er volgt geen acceptgiro!) De minimum-contributie voor leden is door de ALV vorig jaar vastgesteld op €15, terwijl de minimum-donatie voor bedrijven €50 is. Het bestuur verzoekt u om deze bijdrage over te maken op een van deze rekeningnummers: Rabobank - 34.52.94.203 of Postbank - 27.22.63, onder vermelding van 'contributie 2010', waarvoor bij voorbaat dank!